

Пролог

Полісся, 1715 рік

Стара Романиха дивилася у вікно — з чорної темряви до неї грізно пливла вогняна ріка, яка гомоніла гнівними людськими голосами. Наблизившись, ріка розділилася на два потоки і, охопивши садибу з двох боків, замкнула її у вогняне коло.

— Боже, врятуй і збережи! — почула вона за спиною і різко повернулася — так, що відчула гострий біль у попереку.

Там стояла заплакана Ярина. Дівчина злякано впала перед Романихою навколішки, благаючи:

— Врятуйте мене, бабо Параско! До кінця свого віку буду вам вірно служити, робити, що накажете! Немає на мені провини за смерть молодого панича!

— Врятувати тебе може тільки Господь, і жодної провини від нього не сховаєш! — похмуро відповіла стара жінка, пройшлася по дівчині, наче лезом ножа, пронизливим поглядом, так, що та зойкнула, немов від болю. — Але я тобі вірю і зроблю все, що зможу!

— Врятуйте-е-е! Не винна я! — дівчина розпласталася на глиняній підлозі, намагаючись обхопити ноги жінки.

Із двору почулися погрозливі голоси:

— Виходь, відьмо! Віддай нам Ярину — і залишишся живою! Якщо ж силою її візьмемо, тобі лихо буде!

Старезна жінка зловісно посміхнулася, її великий ніс, наче дзьоб хижого птаха, майже торкнувся губи. Від цього жахливого видовища бідна дівчина, не піднімаючись із

підлоги, затряслася ще більше. Тільки жага до життя примусила її звернутися за допомогою до старої чаклунки, яку всі боялися не лише в цьому селі, але й у навколишніх хуторах. Тому жила відьма на околиці, упритул до самого лісу. Хоч і страшилися її мешканці, усе одно зверталися до неї за порадою, не завжди в добрих справах. Та що селяни! Подейкували, навіть пани-шляхтичі час від часу до неї зазирали.

Невідомо, якого віку була чаклунка Параска Романиха, бо навіть старі краєни протягом усього свого життя пам'ятали її такою, якою вона видавалася й зараз. Усе, що лихого у них траплялося, відразу пов'язували з чарами Романихи, але люди боялися доносити на неї до магістратського суду Ковеля, бо пани Кравицькі заборонили таке робити. Це підтверджувало чутки, що пани мають від її чар неабияку користь у своїх справах.

Стара відьма відчинила двері і, спираючись на ключку, вийшла на ганок. Її паркан щільно обліпили чоловіки та жінки з палаючими смолоскипами. З її появою гомін, що стояв до того, відразу стихнув.

— Людоньки, що привело вас до мене вночі? — гукнула до натовпу Романиха.

— У тебе переховується Ярина, віддай її нам! — знову загомоніли навкруги. — Вона отруїла молодого панича, тому повинна померти лютою смертю за свій злочин! Віддай її нам!

— Замовкніть! — голос відьми, різкий і злий, наче ляскіт батога, розсік повітря. — Ця дівчина невинна! Це я достеменно знаю і завтра вам скажу, хто справжній винуваець у смерті молодого панича!

Стільки сили і впевненості було в її голосі, що люди злякано стихли і навіть на крок відступили від огорожі. Але тут до хвртки під'їхав на коні старий пан Генріх і злісно закричав:

— Це хто так вирішив, що Ярина невинна? Тільки я визначаю, чия правда, чия кривда! Провина Ярини для мене беззаперечна, і щоб це встановити, мені не треба її відправляти до суду в Ковелі! — повернувшись, він наказав: — Сидоре, Трохиме! Не зважайте на стару відьму, заберіть із хати отруйницю Ярину, негайно!

— Стійте! — знову пролунав голос Романихи. Вона ключкою провела невидиму лінію перед будинком. — Хто переступить цю межу, той за два дні помре в жахливих муках!

Панські гайдуки, які вже було кинулися виконувати наказ, заклакли на місці.

— Їхнім родинам також не жити, зів'яне їхнє коріння довіку! — зловісно пророкувала Романиха.

І слова відьми подіяли. Люди стали злякано відступати від паркана. Шляхтич Генріх Кравицький, усе життя проживши в цьому краї, знав, наскільки тутешні вірять у темні сили і бояться їх. Він зрозумів, що ні погрози, ані щедрі обіцянки нагород не змусять нікого вдертися до хати за Яриною.

— Відьмо, ти своє вже віджила на цьому світі! — роздратовано вигукнув він і рішуче наказав: — Спаліть відьму, будинок і все, що в ньому!

Але його наказ не виконали, усі застигли, злякавшись чар старої відьми, бо знали її силу.

— Ти пожалкуєш...

Параска не встигла промовити, як пан Генріх нахилився, вихопив смолоскип із руки селянина і кинув у напрямку до неї. Смолоскип упав на відьму, на ній зайнялася одежа, і чаклунка почала крутитися, намагаючись збити полум'я.

Миттю піднявся радісний гул голосів, заглушаючи все навкруги: «Відьма смертна, як усі люди!» І полетів десяток вогняних змій просто до відьми та її будинку. Два смолоскипи, один за одним, упали на неї, і зайнялося волося, щосили запалала одежа. Відьма намагалася загасити

полум'я, але все нові і нові смолоскипи падали на неї. Під зливою цих ударів жінка впала навколішки, полум'я міцно охопило її, пронизавши тіло суцільним пекучим болем. І от замість неї вже палало пекельне багаття, в якому крізь полум'я щось корчилося, навіть не нагадуючи людину. Це додало ще більше сміливості людям, і панські гайдуки заскочили на подвір'я. Саме в цю мить із палаючої хати вискочила дівчина. Обгоріла одежа висіла на ній шматками, оголивши обпечене тіло. Сильно попекло й обличчя, забравши вроду.

Гайдуки схопили дівчину і потягли до пана, який теж заїхав на подвір'я.

— Змилуйся, ясновельможний пане, — стоячи на колінах, слізно просила дівчина, відчуваючи, як все більше втрачає сили. — Немає на мені вини за смерть панича! Любила я його, а він мене.

— Не буду тебе карати, — шляхтич указав гайдукам нагайкою на палаючу хату. — Поверніть її назад! Хай продовжує ховатися там, якщо зможе!

Ті відразу, не зважаючи на благання дівчини, закинули її в саме полум'я. Якусь мить ще було чутно її жахливі крики болю, та поступово лишилися тільки тріск вогню і звук падіння обгорілих шматків дерева. І враз настала тиша, із людей наче злетіла омана, і тепер вони здивовано дивилися і не розуміли: як вони тут опинилися і навіщо прийшли? Дехто вже повернувся, щоб йти до села. Раптово відчайдушний жіночий зойк розітнув повітря, і відразу злякано заголосили інші жінки.

На місці згорілої відьми підносилася постать, наче статуя з панського саду, але не з білого, а з чорного мармуру. У ній відчувалося щось загрозливе, її рука без згорілих пальців була витягнута в напрямку палацу панів-шляхтичів Кравицьких, ніби погрожуючи їм і продовжуючи слати прокльони.

Частина перша

Улита із села Велика Тиша

1

Проїхавши знак на синьому фоні «Велика Тиша — 1.5 км», «Нива» звернула з асфальтової розвилки на бічну дорогу, а далі пішла стародавня бруківка, яку давно не перекладали. Автомобіль почав скакати на вибоїнах, як на морських хвилях. Федір, сидючи за кермом, чортihnувся і знизив швидкість до мінімуму.

— Назва інтригує, — промовив я, — хоча більше пасує до цвинтаря, ніж до села.

— Розумію, що ти щось не те сказав, — відповів Федір.

— Вибач, друже! Бовкнув перше, що спало на думку.

— Дарма! — Федір, як завжди, зберігав спокій. — Не ти перший і, напевно, не ти останній, хто іронізує з цієї назви.

— Справді, незвично її чути. Думаю, вона пов'язана з тим, що село лежить у глушині. Я вгадав?

— У цій місцині є присілки з подібними назвами: Велика Глуша і Мала Глуша, — іронічно посміхнувся Федір. — Відчуваєш, які споріднені назви: Тиша і Глуша? Вони лежать далеко від великих шляхів, залізниці й багатьох благ цивілізації, проте мають давні історії. Велика Тиша, наприклад, існує п'ятсот років, а може, й більше. Природа тут дивовижна, сам побачиш, люди чудові, добрі, хоч тобі, мешканцю великого мегаполіса, видадуться трохи дивними. У давні часи поруч із селом був розкішний палац, родова резиденція шляхтичів Кравицьких, оточений

дуже гарним парком. У палаці проводилися пишні прийоми, бали, гриміли святкові салюти. Тож тут панувала не така вже й тиша.

— Слухаючи тебе, можу припустити, що від палацу залишилися самі руїни і в ньому вже не влаштовують урочистостей, — мовив я.

— На жаль, навіть руїни розібрали на цеглу, — Федір глянув на мене і відволікся від дороги, колесо автомобіля потрапило у вирву, і нас сильно підкинуло. Я збирався щось сказати, замість того тільки клацнув зубами, ледве не прищемивши язика, і розізлився. Їдемо дідько знає куди, до його батьків. Навіщо це мені? За місяць у мене весілля, а я тут подорожую селами. І все через те, що Федір, змій-спокусник, так захопиво розповів про риболовлю на Прип'яті, що я не зміг встояти.

— Виходить, культурної програми у нас не буде. А я так сподівався!

Я жартую, а він сприймає це серйозно:

— Не переживай. Увечері є, куди піти, не занудьгуєш. Обіцяю! А які тут вродливі дівчата! Красне личко — серцю неспокій!

— За місяць я одружуюся. Уже подали заяву до рагсу, — раптом вирвалося в мене.

Я розумію, що не треба було йому про це казати, але запізно. І хто мене за язика смикнув!

— Вітаю! Хоч я про це і не знав. Забув повідомити другу? — обличчям Федора пробігла тінь. — Може, й у свідки мене не візьмеш?

— Про це ще поговоримо, — кажу я, ухилиючись від відповіді і жалкуючи, що ляпнув, не подумавши.

— Я не наполягаю. Але щось ти дуже швидко вирішив із одруженням. Здається, тільки нещодавно на дискотеках вечорами пропадав, а тут уже одружуєшся. А я думав, що

ти, Казаново, ще довго парубкуватимеш. Яка ж дівчина встигла тебе так швидко обкрутити? Коли покажеш свою наречену?

— Трохи почекай. Вона чудова дівчина, про іншу годі й мріяти, але схиблена на ревнощах. Їй здається, що як тільки я перебуваю десь подалі від неї, то обов'язково з кимось сплю.

Кажучи це, сам подумки картаю себе за те, що прохопився йому про майбутнє одруження. Нехай би він про все дізнався вже після весілля.

— Виходить, не довіряє. На те є причини? — питає Федір.

— Коли людина щось шукає, то обов'язково знайде. Хоча б тих дівчат, які в мене були раніше, ще до неї. Але це все в минулому.

— Її хвилювання зрозуміле, вона боїться, що нареченого місцеві мавки зваблять.

— А що, тут мавки голодні і кидаються на новоприбулих? — мене розбирає сміх.

— Усе буде залежати від тебе, — стримано відповів Федір.

— Тоді шансів у них нема. Розкажи про наш водний маршрут. А то балакаємо про все на світі, крім мети нашої поїздки. Про риболовлю, яка нас чекає, ти вже розповів.

— Вирушаємо в похід із містечка Любешова. Там є стародавній монастир і діючий костел, якщо буде бажання, можеш подивитися. Звідти попливемо річкою Стохід, вона так називається, бо має безліч рукавів, справжня українська Амазонка. А яка там природа, більше ніде такої не побачиш! Перша ночівля буде в селі Сваловичі, а далі вже будемо плисти Прип'яттю. Незабутні враження обіцяю. Заїдемо на острів, де збереглися австрійські укріплення, ще з часів Першої світової війни. Вони в такому стані, що хоч зараз виставляй артилерію і тримай оборону.

— Воювати не будемо. Ми мирні люди, — сказав я.

— Он дивись, це вже моє село, — Федір показав на пошарпану металеву стелу з іржавими плямами на сірій поверхні, на якій кріпилася табличка з написом великими літерами «Велика Тиша».

За нею, з обох сторін дороги, виднілися охайні будиночки-садиби. Бруківка перед написом закінчилася, і знову почався асфальт. Благенький, але все ж ліпший за бруківку, тож я вмовив Федора помінятися з ним за кермом. Так мені легше буде познайомитися з цією землею і відчутти місце, де ми проведемо два дні перед походом.

В'їжджаємо в село. Воно затишне і дуже зелене, перед деякими садибами розквітли різними кольорами троянди: білі, рожеві, червоні. А за парканами — безліч фруктових дерев. Будиночки тут переважно одноповерхові, зрідка з мансардою на другому поверсі. Вулиця безлюдна, а ось йде засмагла дівчина в короткому ситцевому платтячку, низ якого грайливий вітерець намагається підняти все вище і вище, тому їй доводиться притримувати поділ руками. Автомобіль наздоганяє її, і Федір висунувся у відкрите віконце:

— Агов, красуне! Не підкажеш, як проїхати до бібліотеки? Дівчина обернулася, і її обличчя засяяло усмішкою.

— Федоре! Ти приїхав!

— Звісно, не прилетів. Улю, а ти справжня краля, красуня! Здається, нещодавно здавалася ще замузаним нещасним кошеням. А тепер так пишно розквітла! Гарна, мов намальована! Школу вже закінчила?

— Дякую за замузане кошеня, — Уля осудливо похитала головою. — Федю, я не тільки закінчила школу минулого року, а вже й навчаюся в університеті в Луцьку, на історичному, — промовила з гордістю. — Я нещодавно приїхала на літні канікули.

— Мабуть, закінчиш виш і більше не повернешся до Великої Тиші?

— Хто б казав, Федю, а не ти! Адже сам давно звідси поїхав і не думаєш повертатися. Чи я щось плутаю?

— Хто знає, може, колись і повернуся. А може, ще й тебе засватаю!

— Ага! Ти старий для мене. Ой, мені вже йти треба. Побачимось! — і вона повернулася, щоб продовжити свій шлях.

— Улю, а сідай до нас, підвеземо, — пропонує Федір. — Ти ж йдеш додому?

— Із задоволенням! — вона швидко відчинила задні двері й примостилася на сидінні.

— Чого це ти мене в діди записала? — ображено запитав Федір. — Мені тільки тридцять виповниться.

— А мені ще два місяці до дев'ятнадцяти залишилося, тому й записала. А ти чому не знайомиш мене зі своїм товаришем? Як на мене, він більше мені до пари, ніж ти. Тільки не ображайся.

— Спробуй тут не образитися! Ти як побачила, що він зі столиці й молодший за мене, так у тебе миттєво прокинулися хижачькі інстинкти, як у всіх жінок, — він осудливо похитав головою. — Друга звати Олекса, і в нього є дівчина. Чи для тебе то не проблема?

— Дуже ґрунтовне портфоліо, — посміхнулася дівчина. — Я не ображаюся, що ти назвав мене хижачкою.

Вона подивилася на мене. У неї були чудові очі, і взагалі вона була гарненька, наче лялечка.

— Дуже приємно, а мене звати Улита, і хлопця в мене нема.

— Мені також приємно, — відповідаю я, а сам вивчаю дівчину, дивлячись у салонне дзеркало.

Вона дуже мені сподобалася — темноволоса, блакитноока, із витонченими рисами обличчя, уся така свіжа, наче троянда. Поводиться невимушено, через дзеркало заднього огляду дивиться з викликом, не відводячи своїх очей з бісиками від мого погляду.

Відчувається, що мені вона не дасть відкоша, як Федору. Хоча мені це навіщо? Незабаром у мене весілля! Я своє вже відгуляв. Не втримався і почав через те саме дзеркало оцінювати й себе: синьоокий симпатичний двадцятип'ятирічний брюнет. Знаю, що подобаюся дівчатам, і часто користуюся цим. Навіть те, що незабаром одружуюся, не робить мене розсудливим у стосунках і в поведінці.

— Мене біля того синього паркану висадить, — попросила Улита.

Я дивуюся — ми проїхали від сили метрів триста. Виходить, дівчина сіла в автомобіль не для того, щоб скоротити дорогу, а лишень тому, що хотіла побалакати з нами.

— Зайду до Катрусі, а додому піду пізніше, — пояснила вона.

— Ще побачимося? — жартома запитую її.

— Дякую, що підвезли. Приходьте ввечері до клубу, на танці. Федір знає. Там і зустрінемося.

Вона швидко, наче ртуть, вислизнула із салону, але біля хвіртки, перед тим як увійти до подвір'я, обернулася і помахала нам рукою.

— Сподобалася? — Федір ще дивиться на хвіртку, за якою вже зникла дівчина.

— Нічого собі кобіта. Допоможе не нудьгувати ввечері, якщо ти не проти? — питаю жартома, щоб роздраконити друга, який часом вражає своєю незворушністю і спокоєм. Здається, Федору вона дуже подобається.

— А я тут яким боком? — знизав плечима Федір, наче йому було байдуже. — Займайся нею, якщо зможеш, у неї справді немає хлопця. Але май на увазі, що місцеві хлопці в клубі можуть нам натовкти пики.

— Так ти ж місцевий! — продовжую тему. Хоча дівчина мені дуже сподобалася, планів щодо неї в мене нема.

— Я давно поїхав звідси, а молоді хлопці за цей час підросли, і я для них такий же чужинець, як і ти.

— Що за дивне ім'я в неї — Уля, — додаю я іронічно. — Уля з села Велика Тиша — звучить!

— Повне — Улита. Раніше доволі поширене ім'я в Україні. Мені воно дуже подобається, звучання від грецького імені Іулітта. А з латини означає — «з роду Юлієва». Чудове ім'я!

— Куди нам далі? — запитую я, підїхавши до перехрестя.

— Їдьмо поки центральною вулицею, а потім я скажу, де зупинитися. Раніше тут були два села і хутір, які ще з давніх-давен об'єдналися, і від них залишилися тільки назви частин села.

Будиночок батьків Федора нічим не відрізнявся від сусідніх. Невеликий, чепуренький, під «залізом», стіни свіжо-пофарбовані білим вапном. На дворі охайно, усе на своєму місці. Навіть кури гуляли не подвір'ям, а в дуже просторому вольєрі, із «будиночками» на висоті, до яких вони піднімалися драбинками. Для мене, містянина, це було незвичайно, і я з цікавістю спостерігав за ними, чим ледве не викликав ревнощів у великого, із червоним пір'ям півня. Федір познайомив мене з батьками. Мати, Галина Йосипівна, — невеликого зросту, майже кругла, але дуже жвава жіночка. Батько, Богдан Назарович, — здоровенний дядько, огрядний, із великими міцними руками, — коли потиснув мою долоню, то наче стиснув залізними лещатами.

— Хлопці, ви з дороги зголодніли, гайда за стіл. Вас чекає борщик із пампушками та вареники з ягодами, — заметушилася Галина Йосипівна. — Сало нарізала, часничок свіжий, із городу. Хліб теж свій, із печі. Звиняйте, якщо щось не так, у нас все по-простому.

— Дай хлопцям хоч руки помити з дороги, а то зразу за стіл! — гримнув Богдан Назарович на дружину.

Частували нас у саду, під старою грушею, рясно усяною ще недозрілими плодами. На столі, окрім їжі, нас чекала округла керамічна сулія, на якій були намальовані півники. Богдан Назарович зразу ж потягнувся до неї і пояснив:

— Спотикач, зі слив, теж домашній. Усе натуральне, без хімії.

Смачний обід зі щедрим уживанням спотикача та нецікавими для мене розмовами ввів мене в сонний стан. Відчуваю, що злипаються очі, ледве тримаюся. Мати Федора, зрозумівши це, запропонувала піти відпочити.

Справді, чому б трохи не відпочити? І батьки зможуть вільніше поспілкуватися з сином, ніж при мені. Господиня відвела мене в невелику кімнату, у якій стояло залізне пружинне ліжко з металевими кульками на бильцях.

— Це кімната Федора, відпочивайте, — м'яко промовила Галина Йосипівна.

Вона повернулася, щоб піти, але я її затримав. Мені впала в очі квадратна дерев'яна дошка в кутку кімнати, обрамлена з двох сторін рушниками. На дошці — наче малюнок дерева, зроблений дуже малою дитиною: рисочка-стовбур, а на самій верхівці, з обох боків від стовбура, — гілки-рисочки.

— Що це? — звернувся я до хазяйки.

— Це слов'янська руна Мир, родове дерево. Її ще називають руною Життя, наш оберіг. Ми — православні християни, але в нас залишилося ще багато традицій із прадавніх вірувань.

Вона вийшла, а я роздягаюся і лягаю спати. Засинаючи, думаю про цю руну на дошці, бо зовсім не очікував побачити в селі таку «ікону». Крізь сон чую голоси за вікном. Федір щось гнівно каже матері, а вона плаче. Це їхні справи, родинні. Мені до них нема діла. Засинаю.

Будинок культури має вигляд не дуже презентабельний, відчувається, що вже давно його станом ніхто не опікувався. Заплативши на вході смішні гроші, на які в місті й кави не вип'єш, ми заходимо всередину приміщення. Внутрішній інтер'єр значно кращий за зовнішній вигляд будівлі, але й тут подекуди полущена штукатурка. Намальована на стіні фое напівгола танцівниця здається дещо незграбною, і їй вже хтось намагався домалювати вусики, які, хоч і замазані фарбою, усе одно проглядають. У вестибюлі майже порожньо, за винятком двох хлопців років шістнадцяти-сімнадцяти, які стовбичать біля відчинених дверей туалетної кімнати, звідки тягне запахом тютюну. Вони вороже зиркнули на нас, новоприбульців-чужаків, і поспішили всередину вбиральні. Федір, побачивши їхній маневр, підморгнув мені, мовляв, «що я тобі казав?».

Заходимо до затемненої зали, в якій звучать запальні ритми ансамблю *Boney M.* Працює світломузика, розбризкуючи навколо різнобарвні відблиски. На сцені за пультом диск-жокея викручується на місці в танці худорлявий патлатий хлопець. Велика зала здається напівпорожньою, хоча тут не менше двох десятків хлопців і дівчат. Хтось танцює, а дехто, збившись у купки, підпирає стіни, щось обговорюючи. Кидається в очі, що дівчат значно більше, ніж хлопців, і за віком мало хто з присутніх старше двадцяти років. Ми відчуваємо себе тут дідами, білими воронами, і наш настрій падає.

— Може, ходімо звідси? — запитую я Федора, але він навіть не встиг відповісти, як до нас, наче нізвідки, підійшла радісна Улита з симпатичною дівчиною.

— Моя подружка Катруся, — представила вона її. — Я дуже рада, що ви прийшли. Йдіть до нас, — вона показала

рукою в напрямку двох дівчаток і хлопця. — Усе тільки починається, у нас тут буває дуже весело.

У цей час до зали зайшла компанія з трьох хлопців, які трималися зухвало, і мені здалося, що музика заграла тихіше, а присутні в залі напружилися.

— Хто ці хлопці? — запитав я Федора. — Головні веселуни-аніматори?

Я звернув увагу, що в компанії верховодить дуже кремезний, невисокого зросту хлопець, на вигляд старший за присутніх, напевно, ровесник Федора. Парубки, що його супроводжували, обидва високі, як тички, були років двадцяти, а може, менше.

— Це Гена Торпеда, а з ним Остап і Дмитрик, брати, — пояснив Федір. — Бандюга, уже встиг три роки відсидіти за бійку з важкими наслідками. Півроку, як повернувся, вважає себе королем села. Торпедою його прозвали за те, що він завжди при собі носить ніж. Він якось удався до свавілля, але залякані потерпілі відмовилися писати заяву до дільничного, а той і не наполягав.

— Як це так? — дивуюся. — Чому?

— Дільничний обслуговує три села, сам не місцевий, живе по сусідству, весь час жаліється, що йому бракує палива для автомобіля. У нього ГАЗ-69, жере паливо безбожно. А Генку я пам'ятаю ще зі школи, хоч він і молодший за мене на три роки. Уже тоді він чудив і нервував вчителів.

— Не звертайте на нього уваги. Ви ж прийшли відпочити, а не дивитися на Торпеду, — рішуче мовила Улита. — Краще ходімо танцювати!

Вона бере мене за руку і тягне до центру зали. Мушу скоритися. Ця дівчина все більше подобається мені. Моя кохана значно ефектніша за неї, звісно, коли нафарбується й одягнеться так, щоб підкреслити свою чудову фігуру. Тому і поводить себе як королева. А ця

дівчина... причарувала своєю природною красою, безпосередністю та щирістю. Вона і без таємного «жіночого арсеналу» справляє хвилююче враження.

Танцюючи з нею, я все більше підпадаю під її чари. Мені все подобається в Улиті: дзвінкий сміх, те, як вона закидає голову, її лукавий і звабливий погляд, чудове довге волосся, яке в танці колишеться, наче хвилі на морі. Відчуваю, як мене тягне до неї, а коли під час танцю я торкаюся її тіла, мене наче пронизує струм, і це дуже приємне і солодке відчуття. Сукня час від часу рельєфно окреслює фігуру дівчини, і мене все більше тягне до неї. А коли крізь тонку матерію я намацав трусики, які, здавалося, були зроблені з павутиння, мене охопило неабияке збудження. Загорівшись, я подумки зриваю з неї цю сукню, і навіть згадка про наречену не може повернути мене до тверезих думок і приборкати мої бажання.

— Зізнайся, напевно, ти відьма, коли так причарувала мене? — у захваті, не втримавшись, питаю її.

— Усі дівчата в нашому селі — відьми! — задержуючи сміється Улита. — Тому будь із нами насторожі. Бо пропадеш!

Раптом хтось нахабно схопив мене за плече. Обертаюся — це один із тих молодиків, що прийшов разом із Геною Торпедою. Вищий за мене, спортивний і дуже агресивний. На вилицюватому обличчі виділяється невеличкий гачкуватий ніс, схожий на совиний дзьоб. Внутрішньо я даю йому прізвисько Дзьобастий.

— Чого тобі? — не менш агресивно запитую я молодика.

— З тобою хочуть побалакати! — Дзьобастий показує вбік Гени Торпеди, котрий зі злим виразом обличчя стояв біля виходу з зали і дивився на нас.

— Якщо хоче розмовляти, чому сам не прийшов, а прислав шістку? — усередині мене все більше закипає обурення, хоча

я добре розумію, до чого все це веде. Не те що я в бійках — Джекі Чан, але нікому не попусти. — Його ноги не носять?

— Ти, курва, дуже сміливий, як я бачу, — вишкірився Дзьобастий. — Виходь із клубу, покажи, який ти є насправді!

— Що за шум, а бійки нема? — запитав Федір, раптово опинившись поруч. Було видно, що ситуацію він зрозумів.

— Незабаром розпалиться! — відповів молодик. — Він до дівчини Гени чіпляється.

— Я не Генина дівчина! — збунтувалася Улита.

— Гена думає інакше, — Дзьобастий лещатами схопив мене за руку. — Ходімо, чи тебе витягнути звідси?

— Ану, пішов геть, Остапе! — гнівно наказала Улита. — Він нікуди не піде!

На підтвердження своїх слів вона стукнула молодика по руці. Той вовком зиркнув на неї.

— Піде, ще й як піде! — злостиво мовив він.

Отут уже я штовхнув його і з силою вирвав свою руку. Молодик нахилив голову, наче бик перед ударом рогами, і я приготувався дати відсіч. Але Федір рішуче став між нами.

— Стійте! Я сам із Геною побалакаю! — сказав він і попрямував до Гени.

Той набичився, хоча на його обличчі відбилосся здивування. Вони поручкалися і про щось стали тихо розмовляти. Федір щось казав, а Гена заперечливо хитав головою. Нарешті Федір повернувся до Остапа і крикнув:

— Йди до Гени, він тебе кличе!

Дзьобастий кинув на мене гнівний погляд, наче хотів з'їсти, але все ж попрямував до свого ватажка. Став тому щось гаряче доводити, але той його обірвав. Уся трійка потяглася на вихід із зали.

— Я сам би з ним розібрався! Без парламентаря! — похмуро кажу другу, бо якимось ніяково почуваю себе перед дівчиною. Вона так хоробро кинулася мене захищати!

— Федір, ти молодець! — Улита в захваті від мого друга. — Що ти йому сказав? Я почала переживати, бо бачила, що ось-ось спалахне бійка.

— Пригадав бахуру шкільний боржок ... Якимсь хлопці з мого класу зібралися його відлупцювати, а я тоді за нього заступився. Тож він і відстав зараз. Продовжимо веселитися?

— Щось настрої зіпсувався, — безрадісно відповів я. Чарівність вечора зникла, а відчуття ніяковості залишилося. Хоча не розумію, через що. Поводив себе гідно, не застяв перед хуліганами, без вагань ув'язався би в бійку. І тут я зрозумів: не треба було взагалі йти до клубу. Мені що, танці з учорашньою школяркою потрібні? Я старший за неї, самодостатній дорослий чоловік. Сьогодні її зустрів, завтра з нею розпрощаюся, а лізти за неї в бійку нерозумно. Це якимсь по-хлопчачому.

— Вибачте, будь ласка! — Улита немов підслухала мої думки. — Через мене все вийшло. Зіпсувала вам настрої і вечір.

Мені стало ще гірше: а якщо вона дійсно прочитала думки? Перед поїздкою Федір розповідав, що колись у цьому селі жила справжня відьма. Можливо, тут справді всі жінки мають відьмацьку натуру, і слушно писав Гоголь про жінок на ринку в Києві? Хочу якимсь перевести тему розмови і бачу ще одну дивну фігуру в залі, яка сюди зовсім не вписується. Огрядний, дуже високий лисий чолов'яга років під сорок, у робочому одязі самотньо стоїть у кутку зали і споглядає за танцюючими. При цьому робить руками якісь рухи, наче диригує, але не в ритм музиці, що лунає. У нього були грубі, розпливчасті риси обличчя, але водночас у його виразі було щось дитяче. Складалося відчуття, буцімто в чоловіка не все гаразд із головою.

— А це хто такий? — запитав я Улиту. — Якийсь дивний чолов'яга. Наче дядько Фостер із родини Адамсів.

— Це наш місцевий божевільний, — втрутився Федір, — із ним пов'язана темна і містична історія.

— Федоре, а я вірю, що ця історія правдива, — гаряче, наче сперечаючись, каже Улита.

— Ви про що? — питаю я. Мене не стільки зацікавила ця розмова, скільки втішило, що знайшлася інша тема.

— Ходімо до ставка, і я про все розповім, — пропонує Улита.

Спочатку вони з Катрусею попрощалися з компанією, з якою прийшли до клубу. А вже потім ми всі разом вийшли з будинку культури і занурилися у темряву, якою було оповите все село. Улита повела нас короткою дорогою, городами та якимись собачими стежками. Підсвічуючи собі шлях мобілками, ми пересувалися хвилин десять, поки не дісталися невеликого ставка, укритого зеленою півкою твані та ліліями. Улита впевнено вивела нас до паркової лавки, що надійно трималася на чавунних узорних ніжках. Я оглянув її і здивувався — вона видавалася старовинною.

— Так і є, — почала розповідати Улита. — Колись цей ставок був чистий, у ньому плавали лебеді, а на місці клубу стояв розкішний палац. Навколо ставка розкинувся парк, з античними статуями та ось такими лавами. З тих часів, неначе чудом, збереглася лише ця. Нещодавно її відреставрували.

— Про палац шляхтичів Кравицьких я тобі розповідав у дорозі, — нагадав Федір. — Але ж ти, Улю, обіцяла розповісти про дивака Василя, а почала аж занадто далеко.

— Історія, пов'язана з палацом, не менш цікава, але повернімося до Василя, — із жалем промовила Улита.

Бачу, їй, як майбутній історикині, подобається розповідати різні байки. Ми приготувалися слухати.

Отже, кількадесят років тому в селі жило подружжя Суходняків, Петро і Фрося. Прожили молодята сім років,

а дітей Бог їм не дав. Якось у ніч на Івана Купала за дивних обставин загинув Петро, утопившись в озері Панночки неподалік, у лісі. Там і зараз відзначають купальські свята. Фрося дуже сумувала за чоловіком, продовжувала жити сама. А через чотири роки після його смерті односельці помітили, що жінка вагітна. Пішли чутки, висловлювалися різні припущення, хто може бути її коханцем і батьком майбутньої дитини. На пряме питання сусідки Фрося відповіла, що, як і раніше, вона кохає лише Петра і дитина від нього. Сусідка спочатку подумала, що та жартує, — яка може бути дитина від покійника, похованого чотири роки тому? Але вдовиця була серйозна. Сусідка вирішила, що жінка несповна розуму, і рознесла це по всьому селу. Якось вночі ця сусідка вийшла до вітру. Вона помітила, що в хаті Фросі горить світло, і вирішила простежити. Невдовзі побачила, як вагітна відчинила двері і промовила в темряву: «Я тебе зачекалась, Петре». Відразу з глибини з'явилася темна постать і швидко гайнула в хату. Фрося зачинила за ним двері, загасила лампу, і сусідці не вдалося розгледіти обличчя коханця. Уранці вона розпочала своє розслідування.

У селі жили чотири Петра, але жоден не відповідав тому, кого вона бачила. Старого Петра, який ледве ходив, як і підлітка Петра, вона зразу виключила з числа підозрюваних. Петро Ігнатенко давно перебував на заробітках у Польщі, тому теж не міг бути нічним гостем. Залишався Петро Дмитренко, але він був малого росту і дуже худорлявий, а незнайомець, який зайшов до хати, був кремезний і високого зросту, як покійний чоловік Фросі. Невже коханець приїхав потайки з іншого села? Але вночі вона не чула звуків двигуна автомобіля, а пішки до найближчого села більше десяти кілометрів. Сусідка пішла порадитися до місцевої відьми, баби Горпини, і та, повороживши, сказала, що Петро після

смерті обернувся перелесником, а дитина, яка була ним зачата, народиться одмінком.

— Хто такі перелесник і одмінок? — перериваю я її оповідь.

— Це істоти української міфології, — пояснює Уля. — Одмінки — це підкинуті нечистою силою несправжні діти. Коли вони подорослішають, людям від них добра не буде, а тільки лихо. А перелесник — це злий дух. Утілившись в образі померлого, перелесник може вступати у подружнє життя з живими людьми.

— Це вигадки, — посміхаюся я.

Містичні оповідки мене ніколи не цікавили, навіть оповідання Гоголя пройшли повз мене.

— Не будемо сперечатися, чи є насправді мавки, чугайстри, перелесники, нічніці, мамуни, щезники, потерчата, русалки, водяні та лісовики, чи їх нема, — сухо відповіла Уля, але її інтонація викривала, якої думки дівчина щодо цих істот: — Мені продовжувати?

— Так, звісно. Вибач!

— Народила Фрося хлопчика, якого назвала Василем. Хлопчик став підростати, зовнішністю був зовсім не схожий на Фросю — якийсь чорний, наче циган, та ще й з головою в нього було негаразд. Місцевий священик відмовився його хрестити, поки не стане відомо, хто його батько. Довелося матері їхати в інше село домовлятися про хрестини. Там теж ніхто не забажав стати його хрещеним. Вона ледве вмовила місцевого п'яницю Оверка за три пляшки домашньої горілки. Після хрестин Оверко п'яним втопився. І знову поповзли чутки, що то помста перелесника за те, що похрестили одмінка. Не складалися відносини Василя з підлітками, а пізніше, коли йому було років сімнадцять, він раптово зник. Мати продовжувала жити в селі, а на питання, де її син, казала, що відвезла до батьків чоловіка. І знову поповзли чутки,

що перелесник-батько забрав сина до себе, бо хлопця ображали люди. Через рік Фрося померла, і селяни потроху почали забувати про цю родину і їхню незвичайну історію. Повернувся Василь до села через багато років, відремонтував хату батьків, в якій вже навіть дах провалився, і живе там досі.

— Я тоді вчився в старших класах, коли він несподівано з'явився в селі, — додав Федір. — Спочатку селяни настожилися, не знаючи, чого від нього чекати. А потім побачили, що, хоча він несповна розуму, але сумирний, до того ж працьовитий та сильний. Він не гребує найтяжчою та брудною роботою, з того і живе в будинку своїх батьків, на околиці села. Не можна сказати, що він повний дурник, божевільний. Він, скоріше, просто цурається людей, тримається осторонь, спілкується тільки у разі потреби, більше пов'язаної з можливістю заробітка. Горілку не п'є, книжок не читає, у нього вдома нема електрики, про щось його запитаєш — завжди відмовчується. А інколи, навпаки, йде і щось собі пошепки бурмоче, якусь фразу, і так може її повторювати цілий день. Він кумедно ходить, дріботить ногами, схиливши набік голову. А ще може прийти і просто на щось дивитися. Його дуже швидко проганяють, і він слухняно йде геть. Голова сільради показав Василя лікарям, і ті зробили висновок, що він хворий на аутизм. Для оточення він безпечний. Але те, що він прийшов у клуб на танці, для мене щось нове. І давно він ходить туди?

— Я сама вперше його там побачила, — здивовано відповіла Улита. — Але ж мене цілий рік не було, я тільки нещодавно повернулася. А ти, Катрусю?

— Було кілька разів. Спочатку його звідусіль гнали, а потім перестали звертати увагу. Звикли до нього. Він справді кумедний і не страшний. Приходить і мовчки дивиться, а потім йде геть, якщо, звісно, його раніше не проженуть. А що означає аутизм?

— Розлад нервової системи, пов'язаний із небажанням спілкуватись і бажанням жити у своєму уявному світі. А конкретніше подивись у Вікіпедії, — пояснив Федір.

— Вибачте, — знову не втерпів я, — але мені здається, що ви більш здивовані його захворюванням, яке діагностували лікарі, ніж тим, що його народження пов'язують із покійником-батьком, який перетворився на... — я напружую пам'ять, намагаючись згадати незнайоме слово.

— На перелесника, — підказала Улита. — До речі, у міфології інших народів є схожий злий дух — інкуб. Збереглися матеріали судових процесів над жінками, які зачали від інкуба. На жаль, доля жінок і їхніх дітей була сумною.

— Невже ви вірите, що це насправді можливо? — тут у мене наче відмовили гальма, і мене понесло: — У те, що міфічні істоти насправді існують. І від покійника, точніше, якогось астрального ества, може завагітніти жінка. Не легше було б припустити, що десять кілометрів — не такий уже великий шлях, можна і пішки, і на ровері приїхати, щоб не було чутно.

— Ви народилися у великому місті, наповненому досягненнями людського прогресу, але дуже далекому від природи, — розважливо відповіла Улита. Бачу, мої слова її добряче зачепили. — А ми живемо в селі, природа поруч із нами. Так жили і наші предки. Для нас міфічні істоти є реальними, бо ми з ними час від часу стикаємося. І це не казки.

— Як би тобі не було дивно, але мавки, русалки, потерчата, перелесники і інші істоти насправді існують у нашій місцині, — несподівано підтримав її Федір. — Хоча вони трохи різняться від тих образів, що зображені в книжках.

— Федю, «і ти, Брут?» — його промова мене спантеличила. — Якщо це так, де я можу подивитися хоч на якусь оденьку міфічну істоту?

— Я ж тобі кажу, це зовсім не так, як написано в книжках. І це дуже небезпечно! Краще з ними не зустрічатися, — почав він викручуватися.

— Добре, що ти дав задній хід, Федю. Залишимо міфічних істот у спокої.

— Непогано буде, якщо і ці істоти були б тієї самої думки про нас, — багатозначно вставила Улита. — Вони можуть бути десь поруч і слухати нас. А хоча б мешканці цього ставка.

«Вона хоче мене налякати казками? Та я вже не в тому віці», — подумав я, але уголос сказав:

— Навіщо сперечатися? Залишаймося кожен при своїй думці. Добре?

— Ви довго будете гостювати в селі? — питає Улита.

— Завтра витягнемо байдарку, перевіримо її на озері, а післязавтра рано-вранці вже поїдемо, — звітує Федір.

— Через чотири дні будемо святкувати Івана Купала. Буде дуже цікаво. Залишайтеся! У святкову ніч починається русалочий тиждень, якраз в Олекси буде можливість зустріти русалку чи мавку.

Схоже, Улита наді мною насміхається. Але її пропозиція мене зацікавила. Чому б не залишитися на свято? А на байдарках можна буде піти в сплав озером і там же порибалити. Невже там риби нема? А річками піти коротшим маршрутом.

— Ні, у нас все розписано по днях, ніяк не можемо, — різко відрізав Федір.

Із подивом на нього дивлюся, але промовчую. Вирішив за нас обох? Я що, вже не маю права голосу? У нас нема жорсткого плану, і ми можемо спокійно затриматися на святкуванні. Мені згадався дуже давній фільм «Андрій Рубльов», в якому було показано святкування язичницького свята біля вогнища на березі річки. Голі чоловіки бігають за голими жінками. А якщо тут теж щось подібне

відбувається? У мене закалатало серце в очікуванні цікавої і незвичайної пригоди. Ото була б холостяцька вечірка! Яка там подорож на байдарках, коли тут може бути значно цікавіше! Вирішую дома умовити Федора залишитися на святкування Івана Купала.

3

Уранці, поки я спросоння грююся на сонечку, Федір виносить до автомобіля великий, схожий на рюкзак, тюк з шлейками.

— Це байдарка, «Таймень-2», — із гордістю виголосив Федір.

— Ого! — я спробував підняти тюк. — Важенька!

— Зберемо її і випробуємо на озері. Треба подивитися, чи всі її деталі на місці, чи не протікає вона. Заразом трохи потренуємося вдвох у веслуванні. Ти казав, що на байдарці не доводилося плавати.

— На байдарці ні, а на човнах із веслами — багато разів. Хіба є різниця, плисти човном чи байдаркою?

— На Стоході та Прип'яті течія невелика, але багато буде залежати від нашої вправності. Кожен день ми маємо долати великі відстані, а з незвички спочатку буде досить важко. Тому краще сьогодні потренуватися в греблі і в управлінні байдаркою. Ми будемо плисти з чималим вантажем: намет, спальні мішки, харчі та інше. Байдарка вузька і дуже довга — п'ять метрів, і управляти нею, коли вона завантажена, без практики буде непросто.

— Розумію, це не легка прогулянка на човні в Гідропарку. До річч, чому ти вчора не захотів залишатися на святкування Івана Купала?

— Навіщо воно нам?

— Ми ж із тобою разом — одна команда, чи не так?

— До чого ти хилиш?

— Бо ти прийняв рішення, не запитавши моєї думки. А я, хлопець із міста, на асфальті виріс і ніколи не був на такому святкуванні. А про це свято багато різного написано, особливо про його давні традиції, які тягнуться ще від язичницьких вірувань. Чесно кажучи, це святкування мені цікавіше, ніж плести на байдарці.

— Нічого цікавого там не буде, — ураз спохмурнів Федір. — Хороводи навколо вогнища, потім хлопці нап'ються, і їх потягне на подвиги. Ось і все свято. Тільки змарнуємо час.

— Чому так скептично? Пропоную залишитися, — правлю своє. — Трохи скоротимо маршрут походу, зате ти довше погостюєш у батьків. Вони так зраділи твоєму приїзду! Будь ласка, залишимося! Побувати на святі і здійснити похід — одне одному не завадить.

— Про озеро, де зазвичай святкують, лиха слава ходить, усякі моторошні оповідки. Люди там топляться за дивних обставин, робиться якась чортівня. А на Івана Купала ще небезпечніше там бути.

— Яка чортівня? Знову скажеш, що мавки і русалки в озері затягнуть? Ти цього злякався? — іронізую я над його забобонами.

— А хоч би й так! — Федір похмуро, із викликом глянув на мене. — Але справа не в цьому. Гену Торпеду пам'ятаєш? Він сказав, що має серйозні наміри щодо Улити і щоб ми до Купала залишили село. Інакше... сам розумієш. Я йому пообіцяв, тому він відчепився в клубі.

— Не розумію! Ти злякався якогось бандита? — він дивує мене все більше. — Ми що, живемо в банановій республіці, де бандити можуть нам вказувати, що робити? Тим більше, ми повинні залишитися! А ти можеш написати заяву дільничному щодо його погроз. Не можна допустити, щоб йому все сходило з рук.

— У селі живуть мої батьки, він може на них відігратися, коли ми поїдемо звідси. Тому не пізніше, ніж завтра, вирушимо в похід, як планували.

— Улита сказала, що в неї з Геною нічого нема. Він усе вигидав, а якщо в нього є якісь наміри щодо неї, то вона в небезпеці. Тим паче на святкуванні Івана Купала — невідомо, що може статися в лісі. Нам треба її захистити!

— Ти з нею тільки вчора познайомився, а вже хочеш стати її захисником. А про те, що незабаром твоє весілля, забув? Чи в тебе вже виникли якісь наміри щодо Улити?

— У мене вже є кохана дівчина, й іншої не треба!

Федір знизав плечима і глузливо запитав:

— Думаю, твоїй ревнивій нареченій не сподобається, що ти був на святі Івана Купала. Навіщо тобі зайві неприємності перед весіллям?

— Хочеш сказати, що ти їй розп'яткаєш?

— Як ти міг про мене таке подумати? Я навіть не знаю твоєї нареченої.

«А, можливо, і знаєш, — пронеслося у мене в голові. — На все свій час».

— А якщо з Улитою на святкуванні станеться щось погане? Гена ж не просто так тобі сказав, що дівчина його. Отже, має наміри щодо неї.

— Він не дикий звір, щоб застосувати проти неї силу. До того ж це — село, тут все як на долоні. Він місцевий, і вона місцева. А ось ти чужинець, і для тебе усе може погано закінчитися.

— Пропоную кинути жереб, — я дістаю з кишені монету. — Що вибираєш: орла чи решку?

— Якщо випаде решка, завтра пливемо, — каже Федір.

— Домовилися.

Я підкидаю монету і даю їй впасти на землю. Ми підходимо і дивимось, що випало.